

Η δυναστεία των Μινγκ κατάφερε να επιβληθεί στην απέραντη Κίνα, στα 1368. Εκδίωξε τους Μογγόλους και μετέφερε για πρώτη φορά (1409) την πρωτεύουσα, από το Νανκίν, στο Πεκίνο. Εκείνο, όμως, που κυρίως σημάδεψε την περίοδο της κυριαρχίας της, ήταν το τραγικό γεγονός που συνέβη στις 2 Φεβρουαρίου του 1556. Την ημέρα εκείνη, στις επαρχίες Σάανξι, Σάνσι και Χέναν σημειώθηκε ο χειρότερος από πλευράς θυμάτων σεισμός, που έχει καταγραφεί ποτέ: Τους 830.000 έφτασαν οι καταμετρημένοι νεκροί!

Στους δύο επόμενους αιώνες, το Πεκίνο δυο φορές (1662 και 1730) θρήνησε 400.000 νεκρούς από σεισμούς. Στο πρόσφατο 1967, η Κίνα θρήνησε 164.000 νεκρούς από σεισμό. Και με όλα τούτα, ο σεισμός που έπληξε τις νοτιοδυτικές περιοχές της στις 3 Φεβρουαρίου του 1996 και σκότωσε 302 άτομα, τραυματίζοντας άλλα 15.000, μοιάζει σαν «χάδι του Εγκέλαδου» στη ρημαγμένη χώρα.

Στη γειτονική νησιωτική Ιαπωνία, ο σεισμός του 1983 σκότωσε 123.000 ανθρώπους κι αυτός του 1984 άλλους 234.000. Και στις 4 Φεβρουαρίου του 1998, από σεισμό 6,1 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ στο σπαρασσόμενο από τον εμφύλιο πόλεμο Βόρειο Αφγανιστάν, σκοτώθηκαν 5.000 άτομα, τραυματίστηκαν χιλιάδες άλλα και απειλήθηκαν με αφανισμό πολλά περισσότερα, καθώς οι άστεγοι υποχρεώνονταν να διανυκτερεύουν απροφύλακτοι στην παγωμένη ύπαιθρο.

Στην Ελλάδα, ο μεγαλύτερος σε ένταση σεισμός (8,3 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ) σημειώθηκε στις 23 Απριλίου του 1933, στην Κω, σκοτώνοντας 200 ανθρώπους. Ο δεύτερος σε μέγεθος σημειώθηκε στη γειτονική Ρόδο (8,2 βαθμών) και σκότωσε 1.200. Ο πιο πολύνεκρος, όμως, ήταν αυτός της Χίου, στις 3 Απριλίου του 1881 (6,1 βαθμών) που σκότωσε 3.350, με δεύτερον αυτόν της Κρήτης (7,8 βαθμών, στις 16 του Φλεβάρη του 1810) που σκότωσε 2.500.

Όπως και κάθε άλλη χώρα, με τους σεισμούς, η ελληνική γη πληρώνει το τίμημα της αιώνιας πάλης ανάμεσα στη στεριά, τη θάλασσα και το μάγμα που βρίσκεται στα έγκατα του πλανήτη: Μια λειωμένη πύρινη μάζα, που πιέζεται ασφυκτικά και αναζητά με αγωνία διεξόδους για να βγει στην επιφάνεια. Όταν ανακαλύψει κάποια, ξεχύνεται με ορμή ξερνώντας λάβα. Γεννιούνται τα ηφαιστεια και οι ηφαιστειακοί σεισμοί, καθώς το μάγμα

τινάζει τα τοιχώματα της σήραγγας για να διευκολύνει τη δίοδο.

Όπου δεν βρίσκει διέξοδο, πιέζει, με όση δύναμη έχει, τον ψυχρό φλοιό σε μίαν από τα πριν χαμένη μάχη: Το κρύο στερεοποιεί τη λειωμένη μάζα και την κάνει ένα με τις πλάκες της στεριάς, που κολυμπούν επάνω της, τρίβονται και μετακινιούνται σαν να τις σπρώχνουν τεράστια χέρια. Κάποτε, οι πλάκες συγκρούονται και το ταρακούνημα φτάνει στην επιφάνεια: Τεκτονικός σεισμός.

Η θάλασσα αναζητά τον δικό της χώρο, αντιστέκεται, νικιέται, αντεπιτίθεται, νικά σ' έναν αδιάκοπο πόλεμο με τη στεριά που γεμίζει υπόγειες κι επιφανειακές ρωγμές σαν λέπια πάνω στο σώμα του ψαριού. Από αυτό το διαρκές ταρακούνημα, έρχεται αναπόφευκτα το μπάζωμα των ρωγμών (ρηγμάτων) με υλικά. Όταν το υλικό είναι ένας τεράστιος βράχος, ο κρότος και το ταρακούνημα από το πέσιμο φτάνουν ως την επιφάνεια: Σεισμός από κατάπτωση.

Αυτή η ιστορία διαρκεί πάνω από δύο δισεκατομμύρια χρόνια και θα συνεχιστεί αιώνια. Στη γειτονιά μας, όμως, είναι σχετικά πρόσφατο φαινόμενο: Μόλις 140 εκατομμυρίων χρόνων! Ως τότε, ο ωκεανός απλωνόταν από τα νότια της Σουηδίας και της Νορβηγίας ως τη σημερινή Κεντρική Αφρική. Η Ελλάδα ήταν ένα κομμάτι του βυθού μεσοπέλαγα. Όμως, σαράντα εκατομμύρια χρόνια πριν (180 πριν από την εποχή μας) μια τεράστια αυλακιά δημιουργήθηκε στον βυθό, στο σημείο, όπου σήμερα βρίσκεται η Πίνδος, κι άλλη μια εκεί, όπου σήμερα υπάρχουν τα Επτάνησα. Ένα τεράστιο λέπι υψώθηκε, κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, ανάμεσα στα δυο αυλάκια. Επί 40.000.000 χρόνια, τα δυο αυλάκια γέμιζαν υλικά από το λέπι. Μετά, έγιναν όλα μαζί:

Το μάγμα πίεσε προς τα πάνω, βορειότερα οι Άλπεις άρχισαν να σχηματίζονται κάτω από τα νερά, η Αφρική ξεκίνησε να μεγαλώνει και όλη η πίεση κατευθυνόταν εκεί όπου βρίσκονταν τα αυλάκια. Πίεση υπήρχε κι από τη μεριά, όπου σήμερα βρίσκεται η Μ. Ασία. Πιεσμένος αφόρητα ο βυθός στα ανατολικά του αυλακιού της Πίνδου, άρχισε να ανυψώνεται. Σε μερικά εκατομμύρια χρόνια, δημιουργήθηκε η Πελαγονική οροσειρά: Βορειότερη Μακεδονία, Όλυμπος, Ανατολική Θεσσαλία, Βόρεια Εύβοια. Ακολούθησε, αργότερα, η Αττική με τη Νότια Εύβοια και μερικά από τα νησιά των Κυκλάδων.

Η κατάσταση έμεινε κάπως έτσι για 100 εκατομμύρια χρόνια, οπότε το αυλάκι της Πίνδου γέμισε υλικά. Είναι η στιγμή, που με φοβερή ορμή ξεπήδησαν πάνω από τη θάλασσα οι Άλπεις, τα Πυρηναία, τα Ιμαλάια. Στη γειτονιά μας ξεπήδησε η Πίνδος κι ενώθηκε με την Πελαγονική οροσειρά. Όλα αυτά, πριν από 35 εκατομμύρια χρόνια. Χρειάστηκαν ακόμα πέντε εκατομμύρια χρόνια για να γεμίσει και να υψωθεί πάνω από τη θάλασσα και το αυλάκι του Ιονίου. Σχεδόν «ταυτόχρονα» σχηματίστηκε και η Δυτική Ελλάδα. Πέντε επιφανειακά ενωμένα κομμάτια δημιούργησαν τον κορμό της μελλοντικής Ελλάδας. Πέντε μεγάλα λέπια με υπόγειες ρωγμές αντί για ενώσεις. Πριν από 26.000.000 χρόνια, μια από αυτές άνοιξε. Ξεπήδησε το πρώτο ηφαίστειο. Θα ακολουθούσαν κι άλλα.

Ο εξωτερικός φλοιός άρχισε να ρυτιδιάζει με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν πτυχώσεις. Κάποιες μέσα στο πέλαγος, κάποιες πάνω από αυτό σαν κορφές βουνών ή σαν τα πρώτα νησιά. Όλ' αυτά έκαναν πιο άγρια την πάλη ανάμεσα στο μάγμα, τον φλοιό και το νερό. Στους βυθούς των πτυχώσεων, μαζευόταν περισσότερο νερό και πίεζε τον φλοιό προς το κέντρο. Με τη σειρά του, ο φλοιός πίεζε το μάγμα που στέναζε κι αναζητούσε ελεύθερες διεξόδους. Τις βρήκε εκεί, όπου οι κορφές των πτυχώσεων έβγαιναν πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Οι περιοχές αυτές γέμισαν από το κοχλαστό υλικό. Εκεί, δεν υπήρχε δυνατή πίεση από πάνω. Το μάγμα άρχισε να σπρώχνει και να δημιουργεί ρωγμές: Τα πρώτα ρήγματα, που έμελλε να ταλαιπωρήσουν αργότερα τα ζωντανά όντα της επιφάνειας. Κάπου κάπου, ο ραγισμένος φλοιός δεν μπορούσε ν' αντέξει. Έσπαζε κι άφηνε το μάγμα να ξεχυθεί με ορμή στην επιφάνεια. Δημιουργήθηκαν τα πρώτα ηφαίστεια. Και τα ρήγματα συνέχισαν να γεννιούνται. Περιχαράκωσαν ολόκληρο τον μετέπειτα ελλαδικό χώρο, κατασκευάζοντας ταυτόχρονα τις κινούμενες πλάκες, που προκαλούν τους σεισμούς.

Μέσα από μίαν αδιάκοπη πάλη ανάμεσα στη στεριά και τη θάλασσα, στο εσωτερικό και στον φλοιό της Γης, ο χάρτης της περιοχής άλλαξε γεωλογική μορφή εκατοντάδες φορές. Με ανυψώσεις βυθών, καταβυθίσεις της στεριάς, ρωγμές κι ενώσεις. Ακόμα αλλάζει.

Πρέπει να ήταν πριν από 10.000 χρόνια, όταν η γειτονιά μας πήρε τη σημερινή της μορφή. Όχι οριστικά. Πριν από 3.500 χρόνια, το 1650 π.Χ., το ηφαίστειο της Σαντορίνης τίναξε το νησί στον αέρα, κατέστρεψε την Κνωσό και προκάλεσε καταστροφές ως τη Σικελία, την Αίγυπτο και τη Μ. Ασία. Και η θάλασσα, συνεχώς ανεβαίνει. Τα τελευταία 2.000 χρόνια η στάθμη της υψώθηκε δυο με τρία μέτρα και σκέπασε κάμποσες αρχαίες πόλεις.

Η μοίρα των Ελλήνων είναι να ζουν και να κινούνται πάνω στις πρόχειρα σκεπασμένες ρωγμές, στις άκριες των υπόγειων γκρεμών, ακροβατώντας πάνω στα λέπια της γης. Η πάλη είναι συνυφασμένη με τη ζωή.

(Έθνος, 4.2.1999) (τελευταία επεξεργασία, 1.3.2009)